

Voorzieningen van tijdelijke aard inzake de regeling van de toelating tot het bijwonen van het onderwijs in de faculteiten der geneeskunde van de universiteiten

MEMORIE VAN ANTWOORD

(Ingezonden bij brief van 4 februari 1970)

Nr. 5

De ondergetekende heeft met grote belangstelling kennis genomen van de beschouwingen die de leden van de vaste Commissie voor Onderwijs en Wetenschappen aan het onderhavige wetsontwerp hebben gewijd. Hij wil in het hierna volgende gaarne ingaan op de opmerkingen en vragen die in het voorlopig verslag zijn gesteld.

Hieraan voorafgaande is het echter van belang te vermelden dat blijkens de tussentijdse telling van de eerstejaarsstudenten aan de universiteiten en hogescholen, zoals opgenomen in de „Mededelingen” van het Centraal Bureau voor de Statistiek van november 1969, nr. 7565, de stijging van het aantal eerstejaarsstudenten zich ook in het studiejaar 1969/1970 heeft voortgezet en wel met 6 pct. in vergelijking tot oktober 1968. In oktober 1968 bedroeg die toeneming 18 pct. in vergelijking tot oktober 1967. Hierbij dient te worden bedacht dat in 1969 het aantal geslaagden voor de schoolexamens van het gymnasium en van de h.b.s., waaruit de eerstejaarsstudenten voor een belangrijk deel afkomstig zijn, vrijwel gelijk was aan dat van 1968, terwijl daarentegen in 1968 het aantal geslaagden ruim 10 pct. hoger was dan in 1967. Wat de medische wetenschappen betreft, blijkt dat na de stijging van het aantal eerstejaarsstudenten van 19 pct. in 1968 ten opzichte van 1967 zich in 1969 een daling ten opzichte van 1968 heeft voorgedaan met 21 pct. Daarbij geeft de studierichting der geneeskunde na een stijging van 17 pct. in het vorig jaar, voor het thans lopende studiejaar een daling met 22 pct. te zien. Deze daling kan vermoedelijk voornamelijk worden toegeschreven aan de intrekking van de medische regeling voor opkomst in militaire dienst. Indien andere factoren, zoals overbelasting van de faculteiten, verwachte verdere stijging van het aantal studenten, afvalpercentages bij de propedeuse, dreiging van wachtlijsten e.d. een rol zouden spelen, had mogen worden verwacht dat de daling bij jongens en meisjes niet veel zou verschillen. Dit nu is niet het geval. Bij de geneeskunde daalde het aantal mannelijke eerstejaarsstudenten van 1428 tot 1045 (27 pct.) en het aantal vrouwelijke van 418 tot 391 (6,5 pct.). Bij de tandheelkunde daalde het aantal mannelijke eerstejaars van 343 tot 236 (30 pct.) doch steeg het aantal vrouwelijke van 35 tot 42 (dus een stijging van 20 pct.). De conclusie lijkt gerechtvaardigd dat bij deze ontwikkeling een factor die wel voor jongens doch niet voor meisjes geldt, een belangrijke rol heeft gespeeld. Afgewacht zal moeten worden hoe de belangstelling voor de geneeskunde en de tandheelkunde bij jongens, die door de intrekking van de medische regeling eerst hun militaire dienstplicht moeten vervullen, zich zal ontwikkelen. In elk geval moet er mede rekening worden gehouden dat de uit deze cijfers blijkende verlichting van de druk op de medische faculteiten slechts van tijdelijke aard zal zijn.

Ook overigens geven deze cijfers geen aanleiding voor aantasting van de grondslag van het voorliggende wetsontwerp, dat beoogt te voorzien in de mogelijkheid van het treffen van maatregelen ingeval ontwrichting van het medisch onderwijs dreigt. Deze dreiging is immers, ondanks de terugloop van het aantal eerstejaarsstudenten in het studiejaar 1969-1970, zoals de ondergetekende met de faculteiten der geneeskunde meent, nog onverminderd aanwezig. Volgens het half december 1969 door hem ontvangen verslag van de Commissie plaatsing

eerstejaarsstudenten geneeskunde voor het studiejaar 1969/1970 bleef naar opgave van de medische faculteit de maximum capaciteit ongewijzigd en zouden eigenlijk niet meer dan 1435 eerstejaars kunnen worden opgenomen. In juni 1969 bedroeg het aantal aanmeldingen voor de studie 1740, terwijl begin oktober 1969 het aantal aanmeldingen tot 1914 was opgelopen. Door afval op grond van diverse oorzaken werd ten slotte aan 1511 eerstejaars een plaats toegewezen, waarvan zich in november 1969 een aantal van 1477 had laten inschrijven¹⁾. Hierbij moet er echter rekening mede worden gehouden dat aan het propedeutisch examen in de loop van het jaar 1970 enige honderden recidivisten en uitstellers uit eerdere jaren zullen deelnemen, zodat de dreiging van ontwrichting voor de volgende jaren nog steeds voortduurt. Wanneer voorts wordt overwogen dat, zoals reeds in het voorgaande werd opgemerkt, het in de komende jaren mogelijk zal blijken dat de intrekking van de medische regeling in niet onbelangrijke mate een éénmalige verschuiving zou kunnen betekenen, en bovendien in aanmerking wordt genomen de zorg van de medische faculteiten voor de invoering van het nieuwe curriculum alsmede de grote druk waaronder de kwaliteit van het geneeskundig onderwijs en onderzoek staat, dan is het voorhanden hebben van een wettelijke basis om zonodig regelend op te kunnen treden een dringende noodzaak.

Komende tot de beschouwingen van de vaste commissie, heeft de ondergetekende begrip voor de zienswijze van de leden, behorende tot de fractie van de K.V.P., die meenden zich bij hun beschouwingen strikt te mogen beperken tot de vraagstukken die in dit wetsontwerp aan de orde worden gesteld, nu de Tweede Kamer bij de begrotingsbehandeling reeds uitvoerig met de Minister van gedachten heeft gewisseld over de gehele problematiek van het medisch wetenschappelijk onderwijs en wel naar aanleiding van de desbetreffende nota (stuk 10 309). Het stemt tevens tot voldoening dat deze leden, zij het noodgedwongen, de gedachtengang van de bewindsman welke ten grondslag ligt aan zijn voornemen een wettelijke basis te scheppen „die het, indien noodzakelijk ook, metterdaad mogelijk maakt beperkingen te stellen”, aanvaardden. Wel hadden de hier aan het woord zijnde leden behoefte aan een nadere verduidelijking ten aanzien van verschillende punten, waarin zij ook wilden betrekken de uitvoeriger beschouwingen hieromtrent, welke de Nota medisch wetenschappelijk onderwijs biedt.

Deze leden stelden allereerst aan de orde het vraagstuk van de maximum-capaciteit van de bestaande faculteiten, dat naar zij opmerkten in het wetsontwerp een centrale plaats inneemt. Zij wezen er op dat in de nota de Minister zich gaarne bereid verklaarde te handelen overeenkomstig aanbeveling IV-a van de commissie-Verdam, luidende: „te bevorderen, dat periodiek door elke instelling van medisch wetenschappelijk onderwijs een capaciteitsonderzoek wordt ingesteld, waarbij tevens eventuele oneffenheden en knelpunten worden opgespoord”. Zij stelden in dit verband de vraag of de Minister is begonnen met het bevorderen van het bedoelde onderzoek, welke steun hij daarbij aan de instellingen denkt te kunnen bieden en of tussen de instellingen over deze problematiek reeds landelijk overleg wordt gepleegd.

Bij de beantwoording van deze vraag wil de ondergetekende voorop stellen, dat het onderzoek door de medische faculteiten zelf zijn sluitstuk zal moeten vinden in het door de in het wetsontwerp voorziene capaciteitscommissie uit te brengen advies. Immers, zoals hij in de memorie van toelichting heeft gesteld, is in de afgelopen jaren duidelijk gebleken dat vrij algemeen wordt geoordeeld, dat de bepaling van het evenwicht tussen de eisen op het punt van de kwantiteit – dat wil dus zeggen: het aantal studenten – en op dat van de kwaliteit, niet goed door de faculteiten zelf kan geschieden. Dit neemt niet weg dat de commissie vanzelfsprekend haar oordeel zal

moeten vormen aan de hand van gegevens, die door de medische faculteiten worden verschaft, met dien verstande dat zij zich, voor zover zij dat nodig acht, door onderzoek ter plaats bij de verschillende faculteiten moet kunnen oriënteren. De commissie zal daartoe ten nauwste moeten samenwerken zowel met de afzonderlijke faculteiten als met het Interfacultair Overleg van de Nederlandse faculteiten der Geneeskunde (I.O.G.) en moeten beschikken over ruime bevoegdheden om de nodige informatie in te winnen. Het is hem bekend dat faculteiten en I.O.G. zich in de afgelopen jaren zeer veel inspanning hebben getroost om een juist inzicht te verkrijgen in de factoren, welke de capaciteit bepalen. Een uitdrukkelijker opdracht tot dit onderzoek acht de ondergetekende dan ook niet noodzakelijk. Er zijn immers reeds vele feitelijke gegevens voorhanden, die voor de oordeelsvorming van de nog in te stellen capaciteitscommissie van grote betekenis zijn. Hij is ervan overtuigd dat door alle betrokkenen alle medewerking zal worden verleend, die de commissie voor haar oordeelsvorming zal menen nodig te hebben. Ten slotte moge hij nog wijzen op de gegevens die beschikbaar zullen komen door de werkzaamheden van de op 11 november 1968 door hem tezamen met de Staatssecretaris van Sociale Zaken en Volksgezondheid ingestelde Affiliatie-adviescommissie, welke gegevens zowel voor de faculteiten als voor de capaciteitscommissie van belang kunnen worden geacht.

Bij de vraag naar welke normen de capaciteit kan, onderscheidenlijk zal worden bepaald en aannemende, dat het in de bedoeling ligt uit te gaan van de klinische opleidingscapaciteit, zouden de hier aan het woord zijnde leden gaarne vernemen, of de bewindsman de overtuiging heeft, dat het getal van 1140 studenten per jaarklasse, dat naar de mening van de commissie-Dijkhuis in de komende jaren klinisch onderwijs zou kunnen ontvangen, voldoende gefundeerd is om een zo belangrijke rol in de beschouwingen te spelen als het kennelijk doet. In antwoord op deze vraag merkt de ondergetekende op, dat er naar zijn mening geen enkele reden is om de deskundigheid van de commissie-Dijkhuis in twijfel te trekken. Het I.O.G. ziet de berekeningen op dit punt van de commissie-Dijkhuis eerder aan de hoge, voor het moment zelfs te hoge, dan aan de lage kant. De opvatting van de commissie-Dijkhuis vindt, zoals meerdere malen is gebleken, ook steun in ervaringen van gerenommeerde medische faculteiten in het buitenland. Voor het ogenblik valt alleen te zeggen, dat gewacht dient te worden op de bevindingen van de in te stellen capaciteitscommissie. Over de methodiek van de capaciteitsbepaling stelt hij zich voor overleg te plegen met de deskundigen die hij, zodra het wetsontwerp tot wet zal zijn verheven, ter benoeming aan de Kroon zal voordragen.

Aan het versneld afbouwen van de jongere academische ziekenhuizen en het vernieuwen van de bestaande, waarop deze leden bij dit onderdeel wellicht ten overvloede nog eens wilden wijzen, wordt met voortvarendheid gewerkt.

De hier aan het woord zijnde leden, die meenden te weten dat in de kring van de faculteiten nog steeds de opvatting leeft dat, gegeven eenmaal een noodsituatie, een selectie vóór de toelating hetzij op basis van eindexamencijfers, hetzij op basis van een nadere toetsing, de voorkeur verdient, hebben voorts gesteld het van belang te achten, dat geen misverstand bestaat t.a.v. de houding van de faculteiten tegenover de in de nota uitgesproken voorkeur voor de wijze van selectie. De ondergetekende wijst erop, dat hij op grondslag van een integrale uitvoering van het rapport-Verdam uitvoerig overleg met de vertegenwoordigers van de medische faculteiten heeft gepleegd. Dit overleg heeft hem gebracht tot de keuze, die hij op blz. 9, rechterkolom, van de Nota medisch wetenschappelijk onderwijs heeft toegelicht. Enig misverstand als door de leden genoemd is hierbij niet in het geding. Naar aanleiding van de hieraan door deze leden verbonden vragen betreffende de druk waaronder bij de gekozen selectiemethode de propedeuse zal komen te staan en de mogelijkheid dat bij overstrooming van het eerste jaar het onderwijspeil zal dalen en dat de consequentie zal zijn vermindering of afschaffing van practica, onderscheidenlijk verplaatsing van onderwijsdelen naar latere jaren,

1) Verschil tussen het C.B.S.-inschrijvingscijfer en het cijfer van de plaatsingscommissie is te verklaren doordat de C.B.S.-cijfers berusten op gegevens van sept./okt. 1969, terwijl de plaatsingscommissie recentere gegevens kon verwerken in haar half december 1969 uitgebrachte rapport.

merkt de ondergetekende het volgende op. Uiteraard is hem bekend dat bij de faculteiten zorg bestaat met betrekking tot de druk waaronder de propedeuse kan komen te staan. Na alle beschouwingen, die in de afgelopen jaren over de pro's en contra's van de verschillende selectiemethoden te berde zijn gebracht neemt hij de vrijheid zich bij de beantwoording van deze en enkele daarmee samenhangende vragen enige beperking op te leggen. Uiteraard heeft de voorgestelde methode nadelen, maar andere mogelijkheden om regulerend op te treden dan bij de propedeuse, bleken in het verleden niet te verwezenlijken of dienden om door hem in de nota uiteengezette redenen althans voorlopig ter zijde te worden geschoven.

De vraag of is overwogen de regeling als noodmaatregel te binden aan een kortere werkingsduur dan vijf studie jaren, ten einde het gevaar van verstarring te verminderen en zoveel mogelijk ruimte te laten aan pogingen tot vernieuwing en verbetering, kan bevestigend worden beantwoord. De ondergetekende is echter van mening, dat het waarschijnlijk niet mogelijk zal zijn binnen een kortere tijd afdoende maatregelen te effectueren om de wassende stroom studenten op adequate wijze op te vangen.

Waarom – zo vroegen deze leden voorts – wordt niet gesproken over beperking van toelating tot het onderwijs in de tandheelkunde, terwijl de preklinische onderwijs capaciteit ten aanzien van de geneeskunde toch mede beïnvloed wordt door de onderwijs taak ten behoeve van de tandheelkunde? Hoewel de ondergetekende erkent dat moeilijkheden van soortgelijke aard als bij de studierichting der geneeskunde zich ook voordoen bij die der tandheelkunde en dat de toeloop naar de tandheelkunde mede van invloed is op de preklinische opleidings capaciteit in de geneeskunde, is naar zijn mening de situatie in de tandheelkunde niet zodanig dat een wettelijke voorziening, reeds op dit ogenblik, geboden zou zijn.

Bij de tandheelkunde dreigde met name ontwrichting in het studiejaar 1968–1969, toen zich ten opzichte van voorafgaande jaren een uitzonderlijk hoog aantal (538) gegadigden voor de studie aanmeldde. Van hen werd, na afval om diverse redenen, een aantal van 399 geplaatst, hetwelk naar bekend mede mogelijk werd door de in allerijl opgerichte subfaculteit bij de Vrije Universiteit te Amsterdam. Voor het studiejaar 1969–1970 is het aantal, dat zich aanmeldde, gedaald tot 495, waarvan er na afval 316 zijn geplaatst, bij een totale opleidings capaciteit, na volgroeïing van de nieuw opgerichte subfaculteit aan de Vrije Universiteit, van 445 eerstejaars studenten. De in de aanvang van deze memorie aangehaalde Mededelingen van het C.B.S. nr. 7565, vermelden als voorlopig cijfer een totaal aantal eerstejaars studenten tandheelkunde van 278 voor het studiejaar 1969–1970 tegenover een aantal van 378 voor het studiejaar 1968–1969. Dit neemt niet weg dat het noodzaak blijft de ontwikkeling op dit punt ook voor de studierichting der tandheelkunde, mede in verband met een mogelijke verschuiving van de belangstelling naar deze studierichting, nauwlettend te volgen.

De hier aan het woord zijnde leden herinnerden met betrekking tot het propedeutisch examen aan de passage in de memorie van toelichting, waar staat, dat er geen sprake zal behoeven te zijn van de invoering van een uniform, voor alle faculteiten gelijkelijk geldend examen. Daar de faculteiten der geneeskunde er naar zullen streven in gezamenlijk overleg tot een landelijk beoordelingssysteem te komen, zou de omstandigheid dat elke faculteit afzonderlijk haar eigen propedeutisch examen afneemt, echter niet behoeven te betekenen, dat de slagingspercentages bij de verschillende faculteiten ongelijk zullen zijn. Zij merkten op dat de commissie-Verdam in samenhang hiermee heeft gewezen op de noodzaak te komen tot een rechtvaardig en zo uniform mogelijk beoordelingssysteem, mede gelet op het plaatsingsstelsel, dat de keuze van de universiteit niet vrij laat. Noodzakelijk noemt zij een gedeeltelijk landelijk examen of ten minste een landelijk beoordelingssysteem.

De ondergetekende brengt in herinnering, dat hij in de Nota medisch wetenschappelijk onderwijs (blz 10, linkerko-

lom) heeft medegedeeld de zienswijze van de commissie-Verdam te delen, dat de gelijkheid van kansen het best kan worden gewaarborgd als het examen geheel of gedeeltelijk landelijk wordt afgenomen, dan wel, als wordt voorzien in een landelijk beoordelingssysteem. Het gaat er daarbij vooral om dat alle faculteiten voor de afwijzing van kandidaten dezelfde criteria hanteren. Staande voor de keuze een landelijk examen dan wel een landelijk beoordelingssysteem te bevorderen wees hij er op dat al te grote uniformiteit in het examen te zeer tot verstarring zou kunnen leiden. Hij heeft dan ook in eerste aanleg de voorkeur gegeven aan een landelijk beoordelingssysteem, omdat juist op het punt van de beoordeling gewaakt dient te worden over de gelijkheid van kansen van de kandidaten.

De ondergetekende voegde daaraan toe dat de gezamenlijke onderwijscommissie van het I.O.G. er in geslaagd was een min of meer uitgewerkt plan voor de verwezenlijking van een landelijk beoordelingssysteem te vervaardigen en dat over dit plan en over de voorwaarden voor het slagen daarvan tussen de faculteiten overleg wordt gepleegd. Op de vraag van deze leden naar het resultaat van dit overleg, kan hij mededelen dat dit nog niet is afgesloten maar wel zover gevorderd, dat is komen vast te staan dat het voorstel van de onderwijscommissie technisch uitvoerbaar is. De ondergetekende zal over de verdere uitwerking in contact treden met faculteiten en I.O.G. De vraag of betrokkenen dit stelsel niet in strijd achten, voor wat betreft de voldoende e.q. onvoldoende cesuur, met de bepaling, dat de examencommissie over slagen en zakken beslist, zal mede bij dat contact aan de orde worden gesteld. Het afnemen van de examens en het meten van de kwaliteiten der studenten blijft de verantwoordelijkheid van de faculteiten, die ook elk de cesuur aangeven tussen „voldoende” en „onvoldoende”. De centrale beoordelingscommissie heeft, zoals zij in de nota heeft toegelicht, de taak het gemiddelde van de scheidslijnen, die de faculteiten afzonderlijk trekken, als gemiddelde grens tussen „voldoende” en „onvoldoende” aan te brengen. Dit leidt onder de gegeven omstandigheden tot een zo rechtvaardig mogelijke beoordeling van een kans voor allen, die de propedeuse afleggen. De vraag of het juist is, dat, gegeven de bestaande verschillen in examenregelingen, een landelijk beoordelingssysteem gepaard zal moeten gaan met programma-standaardisering, kan ontkennend worden beantwoord. Het aantal examenonderdelen is immers op zich zelf niet van invloed op de werking van het stelsel zoals dit in de nota werd geschetst. Een zodanige standaardisering zou overigens niet goed mogelijk zijn, omdat voor de onderscheidene faculteiten de curricula niet identiek zijn en ook niet behoeven te zijn. In de verdere opbouw van het curriculum aan elke faculteit blijven verschillen bestaan die zich ook in de voorbereidende studie zullen manifesteren.

Op de vraag van de K.V.P.-leden of het wel vaststaat, dat slechts in enkele gevallen een student met een hogere score zal moeten wachten, omdat een student van de wachtlijst voorrang heeft, waarbij ter adstructie van deze twijfel wordt verwezen naar blz. 31, bijlage C, van de nota, aangezien zoals deze leden opmerkten in de memorie van toelichting over de cumulatieve effecten van wachtlijsten weinig is te vinden, valt op dit moment moeilijk een exact antwoord te geven. Blijkens de in tabel I van bijlage C gegeven analyse van de propedeutische examens 1964–1968 van de Leidse medische faculteit, zouden bij invoering van een wachtlijststelsel volgens procedure A, zoals thans wordt voorgesteld, reeds in het vierde jaar na de invoering de studenten die in dat jaar aankwamen (in het gekozen voorbeeld in 1967), na voor hun propedeutisch examen (in 1968) te zijn geslaagd, allen automatisch op de wachtlijst (voor 1969) moeten worden geplaatst. De ondergetekende heeft op blz. 8–10 van de nota, onder A, B en C, een overzicht gegeven van de drie mogelijkheden welke zich voordoen en van de overwegingen welke hem er toe hebben gebracht de voorkeur te geven aan procedure A. Daaruit moge blijken dat hij er zich van bewust is dat er verschillende onzekerheden zijn die het heel moeilijk maken om thans alle gevol-

gen te kunnen overzien, waartoe de invoering van wachtlijsten zal kunnen leiden. Hij heeft het daarbij niet uitgesloten geacht dat een en ander een overgangsmaatregel zal blijken te zijn, en dat ingeval onoverkomelijke moeilijkheden naar voren zouden komen de geschetste procedures opnieuw in beschouwing zullen dienen te worden genomen.

Voorts zouden deze leden prijs stellen op een nadere toelichting op de mogelijkheden tot een zinrijke besteding van de wachttijden. Zij sluiten hierbij aan op de mededeling in de nota (blz. 19, linkerkolom) dat de ondergetekende hierover in overleg is getreden met de faculteiten, die naar mag worden verwacht, te zamen met de studenten voorstellen zullen kunnen doen, die een bevredigende oplossing voor het probleem van de wachttijden geven. Zoals bekend heeft de Groninger universiteit vorig jaar aanvankelijk geen mogelijkheid aanwezig geacht om nog een jaar het ontstaan van een wachtlijst te voorkomen. De faculteit heeft daarop uiteindelijk willen terug komen, doch inmiddels had het voornemen een wachtlijst in te voeren reeds geleid tot de opstelling van een lijst, waarop rond 60 projecten werden opgenomen, waarvan de vervulling zou kunnen worden beschouwd als studentassistentenschappen van uiteenlopende aard. Het heeft, mede door het tijdgebonden karakter van een aantal projecten, weinig zin van deze lijst, die inmiddels ter kennis is gebracht van de andere faculteiten en van het I.O.G., een opsomming te geven. Het belangrijke punt is, dat een groot aantal projecten door de faculteit geschikt werd bevonden om voor een zinvolle besteding van de wachttijd in aanmerking te komen. De ondergetekende meent dan ook met vertrouwen de voorstellen ter zake van de faculteiten te mogen tegemoet zien.

In antwoord op de vraag, of is overwogen de plaatsing op wachtlijsten te doen geschieden na het kandidaatsexamen wijst de ondergetekende erop, dat hij in § 3 van de nota uitvoerig heeft uiteengezet, dat en waarom hij met name het oriënterend propedeutisch examen een geschikt selectiemoment acht. Daarbij komt de praktische overweging dat beperking bij voorkeur dient plaats te vinden daar waar de knelpunten zich het eerste bij de studie voordoen. Dit is onder de gegeven omstandigheden het eerst het geval bij de praktische oefeningen en het overige onderwijs van het tweede cursusjaar. De commissie-Verdam constateerde dat in deze pre-kandidaatsfase in enkele gevallen knelpunten optreden, die als zwakste schakels de kracht van de gehele opleidingsketen kunnen bepalen.

Naar aanleiding van het verzoek te willen verduidelijken wat bedoeld wordt met „de laatste beschikbare plaatsen” in artikel 5, lid 1, welke bij loting over geslaagden met gelijke examenresultaten kunnen worden verdeeld, merkt de ondergetekende het volgende op. Men zou zich kunnen voorstellen dat een regeling wordt getroffen waarbij, indien het totaal aantal voor het propedeutisch examen aan een bepaalde subfaculteit geslaagden dat der plaatsen in het tweede studiejaar aan die faculteit overtreft, de beschikbare plaatsen groeps-gewijze worden toegewezen aan de geslaagden met het hoogste cijfergemiddelde, daarna aan die met het op één na hoogste cijfergemiddelde enz. tot een groep is bereikt welke in omvang het nog beschikbare aantal plaatsen overtreft. Om de overblijvende plaatsen zal dan worden geloot tussen alle nog niet geplaatste geslaagden. De grens tussen onmiddellijke plaatsing in het tweede jaar en loten zal afhankelijk van de mogelijkheid tot beoordelingsdifferentiatie zo laag mogelijk getrokken moeten worden teneinde de lotingsgroep klein te houden. De ondergetekende moge in dit verband nog verwijzen naar de door hem in de Nota medisch wetenschappelijk onderwijs (blz. 10, rechterkolom) gegeven beschouwingen over de toepassing van een landelijk beoordelingsstelsel, waarbij onder meer zou worden voorzien in een omrekening van de prestatieniveaus van de verschillende faculteiten naar een landelijk geldende schaal. Het wil hem dan ook voorkomen dat in dit opzicht geen onoverkomelijke moeilijkheden behoeven te worden verwerkt.

De ondergetekende is de leden van de P.v.d.A. erkentelijk voor de instemming van die zijde voor het door hem in het wetsontwerp uit de verschillende daarvoor in aanmerking komende mogelijkheden gekozen selectiesysteem, aangenomen

dat het inderdaad noodzakelijk is noodvoorzieningen met betrekking tot het bijwonen van het onderwijs in de faculteiten der geneeskunde van de universiteiten te treffen. Deze leden voegden hieraan toe dat het naar hun mening van zelf spreekt, dat de noodzaak tot het doen van een dergelijke stap, waaraan ernstige consequenties kunnen zijn verbonden, duidelijk moet vaststaan. Bovendien zal huns inziens uit de voorstellen duidelijk moeten blijken dat deze het karakter van een noodvoorziening dragen, hetgeen niet alleen tot uitdrukking zal moeten komen in de tijdelijkheid van de voorziening maar ook in het aankondigen van maatregelen die ertoe kunnen leiden, dat zo spoedig mogelijk kan worden teruggekeerd tot de normale gang van zaken. Zij waren echter van mening, dat aan deze voorwaarden niet of onvoldoende wordt voldaan en dat in elk geval de Minister onvoldoende heeft aangetoond, dat dit wél het geval is.

Bij de behandeling van deze beide punten zou de ondergetekende voorop willen stellen, dat het onderhavige wetsontwerp en de memorie van toelichting moeten worden bezien in samenhang met de onderscheidene rapporten, die recentelijk over deze problematiek zijn uitgebracht. Wellicht ten overvloede zij in dit verband gewezen op de rapporten – in volgorde van verschijningsdatum – uitgebracht door de Studiecommissie achtste medische faculteit, die onder leiding stond van mr. G. E. van Walsum, van de Bijzondere adviesgroep medische faculteiten, onder voorzitterschap van prof. mr. P. J. Verdam en van de Commissie artsbehoefte van de Gezondheidsraad, die dr. J. A. C. de Kock van Leeuwen als voorzitter had. De in deze rapporten vervatte gegevens en conclusies zijn verwerkt in de op 16 september 1969 aan de Kamer aangeboden Nota medisch wetenschappelijk onderwijs (stuk 10 309), waarbij de Regering haar beleid op korte en langere termijn met betrekking tot het medisch wetenschappelijk onderwijs heeft bepaald. Ten slotte moge de ondergetekende in herinnering brengen, dat hij reeds bij de begrotingsbehandeling (*Handelingen* zitting 1969–1970, blz. 886) terloops enkele overwegingen, die voor een spoedige regeling van deze materie pleiten, onder de aandacht van de Kamer heeft gebracht. Mede op grond van deze door hem als bekend veronderstelde gegevens heeft hij er bewust naar gestreefd in de memorie van toelichting bij het onderhavige wetsontwerp een te grote detaillering te vermijden, ten einde het zicht op de grote lijnen, waartoe hij gemeend heeft zich te moeten bepalen, niet te vertroebelen.

Ten aanzien van het eerste punt is de ondergetekende met deze leden van mening, dat de noodzaak tot het treffen van maatregelen als met het wetsontwerp beoogd, duidelijk moet vaststaan. Terecht wezen deze leden op het kernpunt van het betoog in de memorie van toelichting, namelijk dat de noodvoorziening een direct gevolg is van de dreigende ontwrichting nu en in de eerstkomende jaren van het medisch-wetenschappelijk onderwijs door overschrijding van de maximum-capaciteit. In het begin van zijn antwoord op de opmerkingen en vragen die in het voorlopig verslag zijn gesteld heeft de ondergetekende reeds een beschouwing gewijd aan het verloop van de ontwikkeling van het aantal studenten in het verleden en de mogelijke projectie daarvan in de nabije toekomst. Daarin heeft hij ook het capaciteitsvraagstuk betrokken. Het feit, dat de faculteiten met grote krachtsinspanning en met verwaarlozing van andere taken het aanbod van studenten tot nu toe hebben weten op te vangen, betekent niet, dat van een nog verdergaande elasticiteit van de capaciteit sprake kan zijn. Trouwens de faculteiten bleken voor het lopende studiejaar slechts bereid het aanbod van studenten op te vangen en geen wachtlijsten in de eerste fase van de studie in te stellen, nadat de ondergetekende hen uitdrukkelijk had toegezegd naar vermogen de door de commissie-Verdam bepleite maatregelen op korte en langere termijn integraal te realiseren. Met de Groninger Universiteit bleek aanvankelijk ook op die voet geen vergelijk mogelijk. Hij moge voor deze problematiek verwijzen naar de uitvoerige beschouwing in hoofdstuk II van de meergenoemde Nota medisch wetenschappelijk onderwijs. De ondergetekende wil er hier nog eens met de grootst mogelijke nadruk op wijzen, dat bestending van de bestaande situatie een versluiering be-

tekt van de werkelijke problematiek, ten koste van het niveau van medisch wetenschappelijk onderwijs, wetenschapsbeoefening en patiëntenzorg met alle gevolgen van dien voor wetenschappelijke staven en studenten. Een algemene regeling van bovenaf kan voorkomen dat met name de studenten het slachtoffer zullen worden van onderling afwijkende criteria die bij gebreke van een zodanige regeling plaatselijk door de instellingen bij de verwerking van het aanbod van medische studenten zullen worden gehanteerd.

Ten aanzien van het tweede door deze leden naar voren gebrachte punt wezen zij terecht op het belang van de spoedige instelling van een capaciteitscommissie. Aanvaarding van het systeem van een onafhankelijke capaciteitscommissie houdt vanzelfsprekend ook in aanvaarding van de consequenties, welke mogelijkerwijze uit haar adviezen kunnen voortvloeien. Met dit wetsontwerp heeft de ondergetekende mede daaraan uitdrukking willen geven. Immers, hoe eerder de capaciteitscommissie tot stand komt, hoe eerder op basis van door haar te ontwikkelen criteria het capaciteitsonderzoek zal kunnen worden ter hand genomen, de grenzen van de maximumcapaciteit zullen kunnen worden vastgesteld en het door deze leden bepleite faseplan zal kunnen worden uitgewerkt, waaruit zal kunnen worden afgeleid, hoe men in de komende 4 à 5 jaren de noodsituatie denkt meester te worden.

Stellig zal de commissie ook kunnen voldoen aan de wens van deze leden nadere cijfers en andere gegevens te verstrekken die zij voor een juiste beoordeling van de situatie onontbeerlijk achten. Wellicht ten overvloede moge de ondergetekende erop wijzen, dat in artikel 4 van het wetsontwerp wordt voorgesteld dat de door de capaciteitscommissie krachtens artikel 2 uitgebrachte adviezen in de *Nederlandse Staatscourant* worden openbaar gemaakt, waardoor ook aan de Staten-Generaal de mogelijkheid wordt geboden de ontwikkeling ter zake op de voet te volgen. De ondergetekende hoopt dat daarmee tevens de vrees van deze leden wordt weggenomen, als zou nu reeds carte blanche worden gegeven voor het instellen van wachtlijsten. Ten slotte wijst hij er op dat het karakter van een noodvoorziening *expressis verbis* ligt besloten in de beperkte werkingsduur, zoals deze in artikel 9 van het wetsontwerp is voorzien.

Mede naar aanleiding van de resultaten van de eerder in deze memorie van antwoord ter sprake gebrachte analyse van de propedeutische examens 1964-1968 van de Leidse medische faculteit, waaruit blijkt dat bij invoering van een wachtlijststelsel als voorgesteld met ingang van de cursus 1964-1965, bij gelijkblijvende capaciteit, voor allen die in 1968 voor het propedeutisch examen waren geslaagd, de *gemiddelde* wachttijd al zou zijn opgelopen tot 15 maanden, dringen deze leden voorts met de grootste klem aan op het plannen van maatregelen tot capaciteitsuitbreiding zoveel als nodig en mogelijk is. Alleen dan zal het huns inziens mogelijk zijn te voorkomen dat nog verder strekkende maatregelen dan de onderhavige moeten worden genomen. De ondergetekende verzekert de hier aan het woord zijnde leden, dat hij zich ter dege bewust is van zijn verantwoordelijkheid jegens alle betrokkenen bij het medisch wetenschappelijk onderwijs. Hij is gaarne bereid in dit verband deze leden toe te zeggen door passende maatregelen er ernstig naar te zullen streven de studieduurvertraging van de studenten, die op een wachtlijst zijn geplaatst, inderdaad niet langer te doen zijn dan één jaar.

Voor het antwoord op de door deze leden nog gestelde vraag, hoe de Minister zich voorstelt tot een objectief capaciteitsonderzoek te kunnen komen zonder dat men eigenlijk weet welke criteria daarbij dienen te worden gehanteerd, verwijst de ondergetekende naar zijn hierboven uitgesproken zienswijze dat de ontwikkeling van zodanige criteria tot de taak van de capaciteitscommissie dient te worden gerekend.

Eerder, in antwoord op een desbetreffende vraag van de zijde van de K.V.P.-fractie is de ondergetekende reeds ingegaan op de wijze waarop een zinvolle besteding van de wachttijden zal kunnen worden verkregen. Hij moge hiervoor dan ook naar zijn antwoord daarop verwijzen.

De leden, behorend tot de V.V.D.-fractie, die dit wetsontwerp met gemengde gevoelens hadden begroet, vroegen zich met name af, of de procedure der selectie, die de Minister in zijn Nota medisch wetenschappelijk onderwijs heeft gekozen, wel de juiste is. Daar de Minister zelf zegt, dat hij een element invoert, dat „vreemd is aan het stelsel van de academische examens in het algemeen”, vroegen zij of voor het tweede studiejaar aan diegenen die op grond van de bestaande capaciteit een jaar moeten wachten, niet – buiten de colleges die zij kunnen blijven volgen – een volwaardig alternatief onderwijsprogramma aangeboden moet worden met behulp van andere faculteiten, waarbij te denken valt aan die der maatschappijwetenschappen. Hoewel het de ondergetekende niet duidelijk is hoe een oplossing in deze richting moet worden gedacht, is hij gaarne bereid deze suggestie ter kennis te brengen van de faculteiten der geneeskunde, opdat zij deze in de voorbereiding van hun voorstellen voor een zo zinvol mogelijke besteding van de wachttijden kunnen betrekken.

Naar aanleiding van de vraag van deze leden of er geen innerlijke tegenstrijdigheid bestaat tussen „de voorkeur voor een landelijk beoordelingsstelsel”, waarvan de Minister spreekt in de Nota medisch wetenschappelijk onderwijs (blz. 10, linkerkolom) en zijn mening, dat er geen sprake behoeft te zijn van „de invoering van een uniform voor alle faculteiten gelijkelijk geldend examen” (memorie van toelichting, blz. 4, linkerkolom) merkt de ondergetekende het volgende op. Aan beide uitspraken ligt ten grondslag de aanbeveling van de commissie-Verdam, onder III-b, de faculteiten te verzoeken een K-I-programma voor te bereiden, dat ten aanzien van het nieuwe curriculum een zo representatief mogelijk karakter draagt naar beoordelingscriteria, die aan student en faculteit een aanwijzing geven voor de geschiktheid voor de studie in de geneeskunde, en de daarop aansluitende aanbeveling, onder III-c, er bij de faculteiten op aan te dringen voor 1970 een K-I-examen dat gedeeltelijk landelijk kan worden afgelegd, of ten minste een landelijk beoordelingssysteem voor te bereiden. In zijn beschouwingen over deze aanbevelingen heeft hij in de nota (blz. 8 e.v.) gewezen op de bijzondere moeilijkheden, welke voortvloeien uit het landelijk stelsel van plaatsing waardoor de vrijheid van keuze van de plaats van studie in feite is opgeheven. In aanmerking genomen dat de keuze van universaliteit niet vrij is en gelet op de noodzaak zo rechtvaardig mogelijk te werk te gaan, is het ook naar zijn mening noodzakelijk te komen tot een zo uniform mogelijk beoordelingssysteem, hetgeen overeenkomstig de aanbevelingen van de commissie-Verdam de vorm zal kunnen aannemen van een landelijk beoordelingssysteem gebaseerd op een althans ten dele landelijk examen. Een geheel uniform examen achtte de commissie niet gewenst en niet nodig, maar een minimum gemeenschappelijk program zou bereikbaar zijn. Van een innerlijke tegenstrijdigheid kan derhalve naar de mening van de ondergetekende niet worden gesproken. Hij is van oordeel dat deze aangelegenheid het beste door de faculteiten en andere ter zake deskundigen kan worden bezien.

De commissieleden, behorende tot de fractie van de A.R.P., hadden er begrip voor dat de Minister behoefte heeft aan een wettelijke regeling van de onderhavige materie, doch betwijfelden of de gekozen weg om de moeilijkheden te ondervangen de meest aanbevelenswaardige is, zulks te minder omdat er ongelijkwaardige elementen in de gekozen oplossing worden verenigd, die in feite als een *numerus clausus con sordino* ten nadele van met de hakken over de sloot geslaagden kan worden beschouwd. De ondergetekende had gehoopt, dat de afweging van de drie mogelijke oplossingen van het onderhavige vraagstuk, zoals deze in de Nota medisch wetenschappelijk onderwijs (blz. 8 e.v.) is neergelegd, de bij deze leden ten aanzien van de door hem gedane keuze bestaande twijfel zou hebben kunnen wegnemen. Hij heeft voor die twijfel begrip, maar meent in de gegeven omstandigheden die weg gekozen te hebben, die bij afweging van voor- en nadelen hem de meest aangewezen leek.

De tot de C.H.U. behorende leden, die met de strekking van het wetsontwerp konden akkoord gaan, zagen in de voor-

gestelde maatregel tevens een waarborg voor de kwaliteit van het medisch wetenschappelijk onderwijs. Hoewel zij met de instelling van wachtlijsten konden instemmen, hadden zij bezwaar tegen de wijze, waarop deze zullen worden samengesteld. Deze leden meenden, dat ieder, die geslaagd is voor het propedeutisch examen in principe evenveel recht heeft en evenveel kans moet hebben om zijn studie voort te zetten. Het systeem van loting zouden deze leden voor alle beschikbare plaatsen willen zien toegepast. De ondergetekende, gevraagd het systeem van loting nog eens in overweging te nemen, meent dat hij aan loting onder alle te plaatsen studenten niet de voorkeur mag geven. Hij blijft de voorkeur geven aan de gekozen methode omdat door de doorstroming van met goede cijfers geslaagden een vlotte studiegang wordt bevorderd en het uit onderwijskundig oogpunt als een voordeel moet worden beschouwd dat degenen, die voor hun propedeuse staan, tot een zekere extra inspanning worden aangezet om zo goed mogelijke studieresultaten te verkrijgen. Hij meent dat de kwaliteit bij deze procedure mede tot zijn recht dient te komen en ziet niet in waarom cijferresultaten, die een indicatie geven voor de studiegeschiktheid, zonder meer zouden moeten worden genegeerd.

Met erkentelijkheid nam de ondergetekende kennis van de mening van de leden van de fractie van D '66, dat zij zich niet om principiële redenen tegen een tijdelijke beperking van het aantal studenten dat de medische opleiding wenst te volgen zou verzetten, mits daarbij een aantal voorwaarden wordt in acht genomen. Van de zeven opgesomde punten passen de meeste zeer wel in het beleid, zoals dit ten aanzien van het medisch wetenschappelijk onderwijs in de Nota medisch wetenschappelijk onderwijs en het onderhavige wetsontwerp wordt voorgesteld en toegelicht.

Op enige van die punten nader ingaande, erkennen deze leden dat de toeloop van eerstejaarsstudenten, indien deze zich blijft bewegen op het niveau van de laatste jaren of op een hoger niveau, tot overbelasting leidt, waarmede zij de conclusies van de commissie-Verdam op dit punt aanvaardden. Zij voegden hieraan toe dat zij het overigens zeer juist achtten dat een capaciteits-onderzoek ieder jaar opnieuw zal worden ingesteld. Op de daaraan door hen verbonden vraag of de Minister met het voorgestelde in artikel 4 van het wetsontwerp bedoelt dat het advies en zijn te nemen besluit gelijktijdig zullen worden openbaargemaakt, antwoordt de ondergetekende dat een openbaarmaking van het advies van de capaciteitscommissie wanneer het aan hem wordt uitgebracht en derhalve voorafgaande aan openbaarmaking van zijn besluit tot vaststelling van het aantal plaatsen in het tweede studiejaar, waaraan deze leden de voorkeur zouden geven, bij hem geen bezwaar ontmoet.

De hierbedoelde leden achtten het enigszins teleurstellend, dat niet op korte termijn een landelijk uniform examen zal kunnen worden afgenomen. Naar aanleiding van de door hen in dit verband gestelde vraag over het resultaat van de landelijke coördinatie als bedoeld op blz. 10 van de Nota medisch wetenschappelijk onderwijs, moge de ondergetekende verwijzen naar hetgeen hij dienaangaande eerder in deze memorie van antwoord op een overeenkomstige vraag van de zijde van de K.V.P.-fractie heeft medegedeeld. De vraag van deze leden, of bij het daar beschreven systeem het streven voorop staat per faculteit tot een min of meer gelijk slagingspercentage te komen of het streven landelijk gezien de besten te laten slagen, zou hij in deze zin willen beantwoorden dat bij een juiste toepassing het thans in bespreking zijnde plan zal voorkomen, dat een student van een „goed jaar” aan een der faculteiten aanzienlijk minder kans zou maken dan dezelfde student aan een andere faculteit met een „slecht jaar”.

Het door de Minister gekozen wachtlijstensysteem is naar de mening van deze leden alleen aanvaardbaar indien de zekerheid bestaat dat in zeer korte tijd het overvloedige aanbod van studenten zal teruglopen. Zo niet, dan zouden huns inziens onoplosbare en zeer onrechtvaardige toestanden ontstaan. In aansluiting op hetgeen hij ter zake in deze memorie reeds in antwoord op vragen van de fracties van de K.V.P., de P.v.d.A.

en de A.R.P. heeft medegedeeld, zou hij er op willen wijzen dat hij onder de gegeven omstandigheden geen andere aanvaardbare mogelijkheid ziet dan die welke hij koos. Hij heeft alle hoop en er is hem alles aan gelegen dat knelpunten die de oorzaak vormen voor het instellen van wachtlijsten zoveel mogelijk worden opgeheven en althans zodanig worden bestreden, dat de aangeduide toestanden niet zullen ontstaan. Maatregelen van personele en materiële aard hebben zijn voortdurende aandacht en in de behoeften ter zake wordt naar vermogen voorzien. Mocht hem blijken dat toch onoplosbare en onrechtvaardige toestanden dreigen te ontstaan doordat de wachtlijsten oplopen dan zal hij, als reeds gezegd, de terzake geschetste procedures opnieuw in beschouwing nemen.

Naar aanleiding van het verzoek van deze leden indien mogelijk wat nader in te gaan op de vraagstukken betreffende het motivatie-onderzoek en de para-medische opleidingen merkt de ondergetekende het volgende op. Onderzoekingen over het motivatie-onderzoek hebben tot nu toe niet geleid tot resultaten, waaraan men operationele waarde mag hechten. Uit de bestudering van het verloop van de studiekeuze, de plaatsvindende wisselingen, valt op te maken dat ook de motivatie wisselt. Het inzicht hierin is (nog) niet duidelijk. Ten aanzien van para-medische opleidingen kan hij tot zijn leedwezen voorlopig niet meer mededelen dan kortelings ter gelegenheid van de behandeling met de Kamer van de Nota medisch wetenschappelijk onderwijs is geschied. Hij heeft toen gezegd, dat de mogelijkheden van ontwikkeling van kort durende vormen van tertiair onderwijs in die nota buiten beschouwing waren gelaten, omdat de inzichten omtrent de para-medische beroepen nog niet voldoende zijn uitgekristalliseerd. Nader overleg met de Staatssecretaris van Sociale Zaken en Volksgezondheid is inmiddels aangevangen.

De leden van de P.S.P.-fractie, die zich op het standpunt stelden dat de invoering van een beperking voor toelating tot welke tak van onderwijs dan ook, anders dan op basis van gebleken geschiktheid, ongewenst is, gaven als hun zienswijze te kennen dat wanneer een duidelijke aanwijsbare maximum-capaciteit het handhaven van dit principe tijdelijk onmogelijk maakt, in de eerste plaats moet worden gestreefd naar uitbreiding van deze capaciteit. In dit verband vroegen zij wat de kortste termijn is, waarop een medische opleiding in Maastricht – nu eenmaal een principebesluit is genomen – technisch gesproken zal kunnen functioneren. De ondergetekende wijst deze leden erop, dat het besluit tot vestiging van een medische faculteit te Maastricht in de eerste plaats moet worden beschouwd als een principe-beslissing met betrekking tot de plaats van vestiging. Het tijdstip waarop deze faculteit zal kunnen functioneren heeft hij zowel om personele als om ruimtelijke en financiële redenen steeds op wat langere termijn gezien. Hij zou zich thans in geen enkel opzicht door bepaalde uitspraken willen vastleggen, omdat in de taak van de in te stellen commissie van voorbereiding zal zijn begrepen van advies te dienen omtrent het juiste tijdstip waarop gezien de diverse daarbij betrokken aspecten werkelijk met de studie aan een faculteit te Maastricht zal kunnen worden aangevangen.

Naar aanleiding van de vraag van deze leden om een overzicht van maatregelen, die gepland zijn om de opleidingscapaciteit aan de bestaande instituten in de komende jaren uit te breiden meent de ondergetekende te mogen volstaan met te verwijzen naar de zeer uitvoerige mededelingen, die hij ter zake heeft gedaan in de Nota medisch wetenschappelijk onderwijs in het bijzonder in hoofdstuk II, Knelpunten in het medisch wetenschappelijk onderwijs, waarin hij de aanbevelingen dienaangaande in het rapport-Verdam groepsgewijze in beschouwing heeft genomen. Hij brengt in dit verband in herinnering, dat hij op blz. 1 van die nota zich heeft uitgesproken voor een integrale overneming van de adviezen van de commissie-Verdam, welk standpunt hij in hoofdstuk II ten aanzien van de verschillende onderdelen nader heeft uitgewerkt.

Deze leden konden zich niet aan de indruk onttrekken, dat de wijze waarop de maximum-capaciteit in de nota wordt gehanteerd in combinatie met een prognose van het verzor-

gingsniveau in feite betekent, dat voor de bepaling van het aantal studenten dat tot de medische faculteit wordt toegelaten van het aanbodcriterium op het behoeftecriterium is overgegaan. De ondergetekende meent voor zijn standpunt met betrekking tot deze problematiek te mogen verwijzen naar de uitvoerige beschouwingen over het aanbod van studenten en de behoefte aan artsen in hoofdstuk I, § 2, van de nota.

Ter voldoening aan het verzoek van deze leden, het verschil aan te geven tussen het niet toelaten van studenten tot het eerste jaar van de studie in de medicijnen en het niet toelaten na afloop van het eerste jaar (memorie van toelichting, blz. 3, linkerkolom) moge de ondergetekende verwijzen naar hoofdstuk II, § 5, van de nota. In deze paragraaf heeft hij onder het hoofd: „De toetsing en de studierichting” toegelicht waarom hij boven een selectie op basis van het eindexamen dan wel op basis van een afzonderlijk toelatingsexamen de voorkeur meent te moeten geven aan een selectie tijdens de studie op basis van een oriënterend representatief propedeutisch examen. Zij, die voor dit propedeutisch examen zijn geslaagd zullen, ingeval beperking moet plaatsvinden als gevolg van een tekort aan capaciteit in het tweede studiejaar, niet allen aanstonds met de studie kunnen doorgaan. In het voorgestelde stelsel brengt dit met zich dat dan een zeker aantal op een wachtlijst moet worden geplaatst. Zij zullen derhalve zoals in de memorie van toelichting t.a.p. wordt gesteld „niet *aanstonds* tot het volgen van het onderwijsprogramma kunnen worden toegelaten.” Het *niet-toelaten* heeft hier derhalve een andere betekenis dan een *niet-toelaten* bij het begin van de studie.

Met deze leden is de ondergetekende van mening dat de hoogte van behaalde cijfers bij het propedeutisch examen, geen algehele afspiegeling geeft van de geschiktheid van de kandidaat voor het beroep van arts. Anders dan voor deze beroeps-geschiktheid meent hij dat het herziene propedeutisch examen wel indicaties geeft voor de geschiktheid voor de medische studie. Wat het in de memorie van toelichting genoemde landelijke beoordelingssysteem betreft, waarover deze leden een aantal vragen stelden, moge hij verwijzen naar zijn uitvoerige beschouwingen eerder in deze memorie van antwoord. Dat selectie aan de hand van de cijfers even willekeurig moet worden geacht als loting, vermag hij niet in te zien. Zoals hij in antwoord op een desbetreffende vraag van de zijde van de C.H.U. reeds heeft medegedeeld, is hij van oordeel, dat hij deze toetsing naar de studiegeschiktheid het belang van de kwaliteit niet buiten beschouwing dient te worden gelaten. Een vlotte studiegang acht hij van groot belang; hij zou deze ook onder de gegeven bijzondere omstandigheden zoveel mogelijk willen bevorderen. De vraag van deze leden naar de mogelijkheid bij de beoordeling van de geschiktheid voor de verdere studie andere dan kennisfactoren te betrekken, wil hij gaarne onder de aandacht brengen van de faculteiten der geneeskunde en van het I.O.G.

De hier aan het woord zijnde leden hebben voorts met aanhaling van een volzin uit de desbetreffende passage in de memorie van toelichting (blz. 4, linkerkolom) nog gevraagd of uit die zin moet worden opgemaakt dat hetzij ook door de ondergetekende een verandering van het karakter van het examen in de geest van een koppeling van de examenuitslag aan het aantal beschikbare plaatsen niet onwaarschijnlijk wordt geacht, hetzij het onderhavige wetsontwerp door hem reeds als een dergelijke verandering wordt gezien. Naar aanleiding van deze vraag merkt hij op, dat in de hierbedoelde passage van de memorie van toelichting wordt verwezen naar de passage in hoofdstuk II, § 3, van de Nota medisch wetenschappelijk onderwijs, te weten: de tweede alinea van die paragraaf (blz. 5, linkerkolom), en dat aan het slot van die alinea weer werd verwezen naar de in § 5 van dat hoofdstuk opgenomen uitvoerige analyse van de vraag of het propedeutisch examen al dan niet een vergelijkend karakter moet krijgen. In die analyse (blz. 8, rechterkolom, en blz. 9), die bovendien nog nader werd toegelicht met tabellen in bijlage C van de nota, heeft hij onder meer getracht zo duidelijk mogelijk uiteen te zetten wat naar zijn mening het verschil is tussen het huidige propedeutische examen en een vergelijkend examen in de volle zin van het woord.

In aansluiting op deze beschouwingen zou hij er op willen wijzen, dat het hier bedoeld onderscheid tussen het normale en het op getalsbasis selecterende vergelijkende propedeutische examen slechts van belang is voor het examen en de uitslag daarvan, wanneer dat examen en die uitslag op zich zelf worden beschouwd, los van de vraag van de gevolgen in de zin van al dan niet vertraagde voortzetting van de studie. De noodzaak van beperking van het aantal studenten, die de praktika van het tweede en de volgende jaren volgen, is immers een gegeven feit en het gaat dus voor wat de toelating tot het tweede jaar betreft alleen maar om de methode van de beperking. Meer in het bijzonder komt daarbij de vraag aan de orde of die beperking al dan niet reeds aanstonds bij de bepaling van de uitslag van het examen zal worden aangebracht door het aantal van degenen die voor dat examen slagen, te beperken – dan wel afzonderlijk in het daarop volgende stadium. De in de nota en in de memorie van toelichting aangehaalde rechterlijke uitspraak in kort geding betekende dat de medische faculteiten volgens de rechter onregelmatig zouden handelen wanneer zij de eisen bij het examineren opzettelijk zouden opvoeren met de bedoeling het aantal geslaagden te beperken met het oog op de ontoereikende opleidingscapaciteit in het tweede cursusjaar en volgende jaren van de medische studie. De rechter heeft in de overwegingen van zijn vonnis echter duidelijk te verstaan gegeven dat het naar zijn oordeel gaat om de objectieve vaststelling van de geschiktheid voor de voortzetting van de geneeskundige studie en dat de faculteiten in beginsel wel het recht hebben onder bepaalde omstandigheden noodmaatregelen van andere aard te nemen ter beperking van het aantal studenten in verband met ontoereikende opleidingscapaciteit, waarbij hij uitdrukkelijk op de mogelijkheid van invoering van wachtlijsten heeft gewezen.

Deze rechterlijke uitspraak, hoe belangrijk op zich zelf ook, heeft evenwel nog geen uitsluitend gegeven over de methode voor de beperking van de toelating. Het blijft immers nodig uit te maken wie van degenen, die voor het op de normale wijze afgenomen propedeutische examen zijn geslaagd, aanstonds tot het onderwijs in het tweede cursusjaar kunnen worden toegelaten en wie op de wachtlijst moeten worden geplaatst. Men kan daarbij denken aan loting, maar men kan ook de voorkeur geven aan een selectie naar de meerdere of mindere bekwaamheid tot het voortzetten van de medische studie, voor zover die uit de bij het propedeutische examen behaalde resultaten valt op te maken. Zoals in de nota (blz. 10, linkerkolom) al werd aangekondigd en zoals uit het ingediende wetsontwerp en de daarbij behorende memorie van toelichting blijkt is aan de laatstbedoelde methode de voorkeur gegeven. Het propedeutische examen, zoals dat door de faculteiten wordt afgenomen, verandert daardoor op zich zelf beschouwd niet van karakter en het aantal van hen, die dit examen in die zin met goed gevolg afleggen dat zij het getuigschrift verkrijgen dat altijd heeft gegolden als bewijs van bekwaamheid tot voortzetting van de studie, zal er (procentueel) evenmin door veranderen. In tweede instantie wordt volgens het wetsvoorstel echter wel aan de hand van een vergelijking van de behaalde resultaten bepaald wie van de geslaagden zonder vertraging verder kan studeren en wie een jaar moeten wachten. In zoverre verandert er dus toch iets, zoal niet aan het examen zelf, dan toch aan de daaraan verbonden rechtsgevolgen, en het is dan ook mede om deze reden dat de totstandkoming van een wettelijke regeling wordt bevorderd, die dan op dit punt de grondslag zal vormen van het wachtlijststelsel voor het geval aan de invoering van wachtlijsten niet mocht blijken te kunnen worden ontkomen.

Ter beantwoording van de vraag van deze leden, of hij niet van mening is, dat de combinatie van de invoering van een wachtlijststelsel en een onvoldoende uitbreiding van de opleidingscapaciteit een *judicium abeundi* vrijwel zeker op korte termijn onvermijdelijk zal maken, moge de ondergetekende verwijzen naar zijn eerder in deze memorie neergelegde zienswijze dat bij dreiging van onoplosbare en onrecht-

vaardige toestanden de ter zake geschetste procedures opnieuw dienen te worden bezien.

Op de vraag van deze leden voor hoeveel andere faculteiten nu reeds een toestand bestaat, die het waarschijnlijk maakt, dat binnenkort ook daar overeenkomstige regelingen zullen moeten worden ingevoerd, zou de ondergetekende willen antwoorden, dat deze mogelijkheid behalve voor de tandheelkunde, waarvoor hij reeds eerder in deze memorie de aandacht vroeg, niet mag worden uitgesloten voor de diergeneeskunde. Een speciaal voor deze studierichting ingestelde commissie stelt een onderzoek in naar de behoefte aan dierenartsen; het resultaat van deze studie is van belang, alvorens te overwegen is of de bestaande capaciteit op een drastische wijze zou moeten worden uitgebreid. Ongetwijfeld bestaan bij verschillende andere studierichtingen moeilijke omstandigheden als gevolg van de grote toeloop van studenten, doch hij hoopt door geleidelijke uitbreiding van de bestaande capaciteit en door regulerings-maatregelen als bij voorbeeld de instelling van plaatsingscommissies de situatie in de hand te kunnen houden.

Het lid, behorend tot het G.P.V., die het stelsel van wachtlijsten na het propedeutisch examen aanmerkelijk meer bezwaarlijk achtte dan dat van de numerus clausus, zou indien de Minister de aangevoerde bezwaren niet zou kunnen onderwerpen (b.v. door over te schakelen op één der andere in de Nota medisch wetenschappelijk onderwijs geopperde mogelijkheden), willen aandringen op een beperking van de geldigheidsduur van de wet tot drie jaar. De ondergetekende moge dit lid verwijzen naar hetgeen hij eerder in deze memorie heeft medegedeeld met betrekking tot de onderlinge afweging van de in de nota genoemde procedures en met betrekking tot de mogelijkheid tot beperking van de geldigheidsduur van het onderhavige wetsontwerp. Dat in verband met de invoering van de Wet op het voortgezet onderwijs gedurende één jaar zeer weinig nieuwe medische studenten zullen aankomen, waardoor soelaas zou ontstaan om de opnamecapaciteit intussen te vergroten, waagt de ondergetekende te betwijfelen, omdat ook al door de in eerdere jaren aangevangen experimenten die invoering en doorvoering geleidelijker verloopt dan dat een effect is te verwachten als dit lid voorziet.

De in te stellen commissie. Van K.V.P.-zijde is gevraagd aan te geven aan welke – positieve – eisen de leden van de capaciteitscommissie, als bedoeld in artikel 2 van het wetsontwerp, zullen moeten voldoen. De ondergetekende meent, dat integriteit en hoog niveau eerste vereisten vormen, terwijl in het samenspel der leden deskundigheid noodzakelijk is met betrekking tot aspecten van algemeen medische aard, van medisch onderwijs en onderzoek en ten aanzien van vraagstukken van organisatorische aard. In eerste aanleg hoopt hij iemand bereid te vinden het voorzitterschap van deze commissie te aanvaarden. De andere leden zullen vervolgens in overleg met de voor te dragen voorzitter kunnen worden aangezocht. Uiteraard zullen voorzitter en leden het vertrouwen moeten genieten van alle bij deze regeling betrokkenen. Hij zou daarbij echter niet zo ver willen gaan dat hij hen inspraak zou willen geven bij de voordracht, zoals door de commissieleden, behorende tot de P.S.P., werd geopperd. Dit betekent niet dat hij de gedachte waarvan de hier bedoelde leden uitgaan zonder meer afwijst. De realisering van de inspraak, met alle moeilijkheden op het gebied van de organisatie van de meningsvorming in de kringen der bij de zaak betrokken studenten en andere belanghebbenden zou echter veel meer tijd vergen dan in dit geval beschikbaar is.

De commissieleden, behorend tot de P.S.P., stelden vervolgens de vraag waarom in de wet niet de verplichting is opgenomen om ook de wetenschappelijk staf en de studenten te horen. De ondergetekende merkt op, dat bij de opstelling van het wetsontwerp is uitgegaan van de regeling der verantwoordelijkheden, zoals die in de Wet op het wetenschappelijk onderwijs is neergelegd. Dit brengt met zich dat, zoals in artikel 2, lid 3, is bepaald, in elk geval de faculteit der geneeskunde, de senaat en het college van curatoren van de desbe-

treffende universiteit moeten worden gehoord. In de memorie van toelichting heeft de ondergetekende opgemerkt, dat het uit te brengen advies zeker van niet minder groot belang is voor de wetenschappelijke staf en voor de studenten. Hij heeft daaraan toegevoegd, dat de commissie zich uiteraard ook van de bij deze beide categorieën van belanghebbenden bestaande opvattingen op de hoogte zal moeten stellen. Hij meent dat, gelet op de huidige wettelijke bepalingen, met deze toelichting duidelijk is aangegeven hetgeen hij met de hier aan het woord zijnde leden als een geëigende gang van zaken voor ogen heeft.

De uitzondering van Rotterdam. Aan K.V.P.-zijde is de vraag gerezen of ook in een noodsituatie de regeling voor Rotterdam moet blijven toegepast, zoals dat tot nu toe geschiedde. De ondergetekende beantwoordt deze vraag bevestigend. Ook wanneer men in aanmerking neemt de bijzonder moeilijke situatie waarin de andere medische faculteiten – ook voor zover nog in opbouw – verkeren, blijkt bij vergelijking de Medische faculteit te Rotterdam toch een uitzonderingspositie in te nemen doordat deze instelling in feite nog geheel in opbouw is en voor bepaalde afdelingen zelfs nog met de opbouw moet worden begonnen. Door de druk der omstandigheden is in Rotterdam in feite te vroeg met de medische opleiding een aanvang gemaakt. De daaruit voortvloeiende moeilijkheden doen zich in de eerstkomende jaren extra gevoelen nu ook in het onderwijs van hogere studiejaren steeds meer moet worden voorzien onder verre van ideale omstandigheden en met veel improvisatie. Zoals bekend kunnen tot nu toe telkenjare niet meer dan 160 eerstejaarsstudenten voor de Medische faculteit te Rotterdam worden ingeschreven. Een verhoging van dit aantal zou in aanmerking genomen de aanwezige mankracht en de thans beschikbare ruimten voor de colleges en voor de practica de moeilijkheden met het onderwijs dermate vergroten en op sommige punten onoplosbaar maken dat – waarvoor de ondergetekende van Rotterdamse zijde bij herhaling is gewaarschuwd – een onaanvaardbare ontwrichting zou moeten worden verwacht. Hij is derhalve van mening dat voorshands voor de Medische faculteit te Rotterdam de bedoelde Rotterdamse regeling moet blijven gehandhaafd. Wel is hij bereid, dit mede ter beantwoording van de door de P.v.d.A.-fractie gemaakte opmerking over de handhaving van de uitzonderingspositie van deze faculteit, aan de capaciteitscommissie te verzoeken ook te Rotterdam een capaciteitsonderzoek te willen instellen ter onderbouwing van zijn beslissing over de goedkeuring, die hij conform artikel 32 van de Regeling Medische faculteit te Rotterdam (Besluit van 3 januari 1967, *Stb.* 3, tot uitvoering van artikel 1, tweede lid, van de Wet van 15 juni 1966, *Stb.* 267) telkenjare dient te geven aan de vaststelling door het algemeen bestuur van het aantal studenten dat voor de eerste keer voor het bijwonen van het onderwijs in het eerste jaar van het onderwijsprogramma kan worden ingeschreven.

Van C.H.U.-zijde is opgemerkt, dat het in het systeem van het wetsontwerp met een wachtlijst per faculteit mogelijk is, dat het aantal beschikbare plaatsen in het tweede jaar het aantal te plaatsen studenten aan één faculteit overtreft. Ook in Rotterdam zou dit mogelijk kunnen zijn. De ondergetekende geeft gaarne toe, dat die mogelijkheid in theorie niet is uitgesloten maar acht de kans daarop zo gering dat hij niet om die reden een plaatsingscommissie zou willen instellen. Mocht dit geval zich toch voordoen, dan zal door een incidentele maatregel in de bezetting dier plaatsen zeker kunnen worden voorzien. Hij ziet hierin geen reden het gehele wetsontwerp mede voor Rotterdam toepasselijk te doen verklaren.

Er zijn in Rotterdam 157 plaatsen voor het tweede studiejaar. Dit aantal ligt iets boven dat van de voorgaande jaren, door een enigszins groter aantal recidivisten. Anders dan in het voorlopig verslag is vermeld, wijst de ondergetekende erop dat tot heden telkenjare niet voor 165 doch voor 160 eerstejaars de inschrijving heeft opengestaan. Het spijt hem dat door een misstelling in de memorie van toelichting, blz. 4, rechterkolom, bij dit wetsontwerp een maximumaantal eerstejaars van 165 in plaats van 160 werd genoemd. Van de voor

het eerst ingeschrevenen slaagt na één jaar ongeveer 80 pct. voor het propaedeutisch examen; na twee jaar blijkt dit percentage tot 90 te zijn opgelopen.

Artikelen

Artikel 2, lid 2. De ondergetekende meent dat het met het oog op de eisen van deskundigheid, die aan de leden moeten worden gesteld, zo duidelijk is dat studenten niet voor het lidmaatschap van deze commissie in aanmerking komen, dat het niet nodig is dit uitdrukkelijk in de wet zelf te bepalen. Hij moge in dit verband verwijzen naar zijn eerder gegeven antwoord op de vraag van K.V.P.-zijde om aan te geven aan welke – positieve – eisen de leden van de capaciteitscommissie zullen moeten voldoen.

Artikel 2, lid 3. Voor de beantwoording van de bij dit artikellid gestelde vraag moge de ondergetekende verwijzen naar zijn antwoord op de gelijklopende vraag, die door de commissieleden behorend tot de P.S.P. werd gesteld.

Artikel 4. De ondergetekende is gaarne bereid het advies van de capaciteitscommissie ter kennis te brengen van de Tweede Kamer der Staten-Generaal. Reeds eerder in deze memorie heeft hij, in antwoord op een desbetreffende vraag van de zijde van de fractie van D'66, medegedeeld geen bezwaar te hebben tegen openbaarmaking van dit advies wanneer het aan hem wordt uitgebracht en derhalve voorafgaande aan de openbaarmaking van zijn besluit tot vaststelling van het aantal plaatsen in het tweede studiejaar. Hij ziet zijn terzake te nemen besluit echter wel als een beslissing, waarvoor de volle verantwoordelijkheid bij de Minister van Onderwijs en Wetenschappen berust.

Artikel 9. De in dit artikel voorgestelde geldigheidsduur van 5 jaar heeft de ondergetekende reeds eerder in deze memorie toegelicht.

*De Minister van Onderwijs
en Wetenschappen,
VERINGA.*